

**28^{ος} ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ**

«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»

Οικονομική Διακυβέρνηση στην ζώνη του ευρώ

- 1. Εξηγήστε τους κύριους μηχανισμούς της οικονομικής διακυβέρνησής στη ζώνη του ευρώ**
- 2. Εξηγείστε την λειτουργία και την αποτελεσματικότητα των παραπάνω μηχανισμών στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης που εκδηλώθηκε κατά την περίοδο 2007-2009**
- 3. Πιστεύετε ότι το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης πρέπει ν αναθεωρηθεί , εξηγείστε τις απαντήσεις σας.**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

- Οικονομική Διακυβέρνηση στην ζώνη του ευρώ νοείται το θεσμικό πλαίσιο μέσα το οποίο οι μηχανισμοί και τα εξουσιοδοτημένα όργανα τη Ε.Ε., εκπληρώνουν τους σκοπούς της Ο.Ν.Ε.. Κάνουμε μια σύντομη ιστορική αναδρομή της αναγκαιότητας δημιουργίας της Ο.Ν.Ε. και του ενιαίου νομίσματος, κιόλας από την συνθήκη του Μάαστριχτ και στα επόμενα στάδια της Ο.Ν.Ε.. **(βλ. 4^ο Πλάνο Διδαχής Ευρωπαϊκής Οικονομίας και Βιβλιογραφία 3^{ης} συνάντησης στα σεμινάρια που διεξάγονται στο Ειδικό Κέντρο Διαγωνισμών Δημοσίου ΑΝΕΛΙΞΗ, στην ενότητα Μικροοικονομική –Μακροοικονομική και Δημόσια Οικονομική)**

ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΜΑ:

1^ο ΕΡΩΤΗΜΑ:

Αναφερόμαστε συνοπτικά, στα οφέλη και στα κόστη εισαγωγής του κοινού νομίσματος, εξάλειψη του κόστους συναλλαγής, μείωση της διάκρισης τιμών και μείωση της μεταβλητότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών και βέβαια στον ορισμό των Άριστων Νομισματικών Περιοχών. Ειδικότερα αναφερόμαστε στην άσκηση της οικονομικής πολιτικής σε νομισματική διάσταση από την Ε.Κ.Τ. (μέσα άσκησης της νομισματικής πολιτικής της Ε.Κ.Τ. και βέβαια στην λογική που διέπει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, αντίστοιχα, τα κριτήρια δηλαδή που συνιστούν την δημοσιονομική σταθερότητα στην Ε.Ε. (κριτήριο 2% πληθωρισμού, 60% χρέος στο ΑΕΠ και 3% έλλειμμα στον προϋπολογισμό) τονίζεται βεβαίως ότι δεν υπάρχει ευρωπαϊκός μηχανισμός άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής και ότι αυτή ασκείται εθνικά σε συγκεκριμένα πλαίσια .

Ως τμήμα του νομοθετικού πακέτου για τη **νέα οικονομική διακυβέρνηση** της ΕΕ, ένας κανονισμός καθιερώνει **μηχανισμό επαγρύπνησης** για τον έγκαιρο εντοπισμό των νεοεμφανιζόμενων μακροοικονομικών ανισορροπιών Δύο άλλοι κανονισμοί θεσπίζουν **συστήματα κυρώσεων** για την ενίσχυση του συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) στη ζώνη του ευρώ: ο ένας για την ενίσχυση της επιβολής τόσο του προληπτικού όσο και του διορθωτικού σκέλους του ΣΣΑ ο άλλος για την αποτελεσματική διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών στη ζώνη του ευρώ. **(βλ. 3^ο και 4^ο Πλάνο Διδαχής Ευρωπαϊκής Οικονομίας και βιβλιογραφία 3^{ης} και 4^{ης} συνάντησης στα σεμινάρια που διεξάγονται στο Ειδικό Κέντρο Διαγωνισμών Δημοσίου ΑΝΕΛΙΞΗ, στην ενότητα Μικροοικονομική –Μακροοικονομική και Δημόσια Οικονομική)**

2^ο ΕΡΩΤΗΜΑ:

Το ερώτημα είναι σύνθετο, αφού απαιτεί ανάλυση του τρόπου άσκησης της νομισματικής πολιτικής και τα μέσα που έχει στην διάθεση της η Ε.Κ.Τ. (παροχή ρευστότητας , πράξεις ανοιχτής αγοράς κ.τ.λ.), που κλήθηκε αντιμετώπισει την χρηματοπιστωτική κρίση που ξέσπασε στις ΗΠΑ με την τραπεζική κατάρρευση, που προήλθε από την υπερχρηματοδότηση των οικονομιών με δανεισμό με κερδοσκοπικά κριτήρια. Τα προβλήματα στον τραπεζικό τομέα γρήγορα έφεραν προβλήματα και στην πραγματική οικονομία με πτώση της ζήτησης, μείωση της κατανάλωσης, απώλειας περιουσιακών

στοιχείων , υποτίμησης αυτών και αύξηση της ανεργίας, μετατόπιση προς τα αριστερά της καμπύλης συν αθροιστικής προσφοράς και συν αθροιστικής ζήτησης. Η ρευστότητα που πρόσφερε στις ευρωπαϊκές τράπεζες η Ε.Κ.Τ. ήταν ο κύριος τρόπος αντιμετώπισης της κρίσης που ήταν άνιση λόγω και της δανειακής επέκτασης κάθε οικονομίας. Αυξήθηκε ουσιαστικά η προσφορά χρήματος, προκειμένου οι τράπεζες να αυξήσουν την χορήγηση δανείων προς τις επιχειρήσεις και να αυξηθεί έτσι η συνολική ζήτηση στην οικονομία. Οι εμπειρίες που έχουν αποκτηθεί και η καλύτερη κατανόηση της λειτουργίας των αγορών , των κεντρικών τραπεζών θα είναι χρήσιμα για την αποφυγή παρομοίων κρίσεων. Εδώ μπορούμε να αναφερθούμε στην αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής σε καθεστώς σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, όταν τα επιτόκια είναι ήδη χαμηλά που όλοι περιμένουν να αυξηθούν και η παροχή επιπλέον ρευστότητας δεν βελτιώνει το προϊόν, χρειάζεται η συντονισμένη άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής. Η αρχική αρχιτεκτονική της Ο.Ν.Ε. βασίστηκε στην «πεποίθηση», ότι η επιδίωξη της σταθερότητας των τιμών και των διασφαλίσεων έναντι των υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων θα αρκούσαν για τη διασφάλιση της μακροοικονομικής σταθερότητας .

Η απουσία συναλλαγματικών κινδύνων προωθούσε την οικονομική ολοκλήρωση μεταξύ των οικονομιών της Ευρωζώνης, αυξάνοντας τις ροές κεφαλαίων από χώρες με πλεονασματικό ισοζύγιο πληρωμών προς αναπτυσσόμενες ελλειμματικές χώρες. Αυτό λειτουργούσε ως de facto υποκατάστατο της έλλειψης κοινής δημοσιονομικής ικανότητας.

Η μακρά υποστηριζόμενη κοινή φορολογική ικανότητα αντικαταστάθηκε στην πραγματικότητα από ένα τεράστιο σύστημα μεταβιβάσεων εντός της Ο.Ν.Ε. μέσω του ιδιωτικού χρηματοπιστωτικού τομέα και όχι μέσω των δημόσιων οικονομικών.

Αποτέλεσμα, κατά το χρονικό διάστημα 1999 - 2007 το ιδιωτικό χρέος να διογκωθεί υπερβολικά στην «περιφέρεια» της ευρωζώνης, ενώ το δημόσιο χρέος ήταν γενικά υπό έλεγχο. Οι ισχυρές χώρες της Ο.Ν.Ε. αύξησαν το δανεισμό τους από χώρες εκτός Ο.Ν.Ε., προκειμένου να δανείσουν τις λιγότερο ισχυρές. Αυτή η συμπεριφορά τροφοδότησε δραματικά τις ανισορροπίες και αύξησε την ευθραυστότητα ολόκληρης της Ευρωζώνης. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την έκθεση του τραπεζικού τομέα των ισχυρών χωρών, με την

αύξηση του δανεισμού των τραπεζών της Ελλάδας, της Ιρλανδίας, της Ισπανίας, της Αυστρίας και της Πορτογαλίας σε ποσοστό 573%.

Επιπλέον, το τεράστιο κεφάλαιο που ρέει από τον «πυρήνα» στην «περιφέρεια», δημιουργεί μια έκρηξη των τιμών των περιουσιακών στοιχείων και ένα σημαντικά υψηλότερο πληθωρισμό στην «περιφέρεια» από ό, τι στον «πυρήνα» **(Krugman, 2012)**.

Η όλη φιλοσοφία στηρίχτηκε πλήρως στην αποτελεσματικότητα και τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών. Στην ουσία δεν υπήρχε καμία οικονομική και πολιτική ένωση για να στηρίξει τη νομισματική ένωση μέσω μιας κοινής δημοσιονομικής ικανότητας.

Δυστυχώς, η οικονομική κρίση αμφισβήτησε τη σταθερότητα αυτής της αρχιτεκτονικής: οι ροές κεφαλαίων από τον «πυρήνα» στην 'περιφέρεια' έπαψαν ξαφνικά. Η ανθεκτικότητα και η βιωσιμότητα μιας νομισματικής ένωσης αποδείχθηκε αδύναμη. Η έκρηξη του δημόσιου χρέους μετά το 2008 ήταν το αποτέλεσμα της ύφεσης, που προκλήθηκε από την επιθυμία του ιδιωτικού τομέα να μειώσει το υπερβολικό χρέος του. **(De Grauwe, 2013)**.

Η εξωτερική κρίση, που ξεκίνησε το 2007 στις Η.Π.Α., επεκτάθηκε το 2008 και στις χώρες της Ο.Ν.Ε. με τη μορφή μιας παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, η οποία αποσταθεροποίησε το μηχανισμό, που διατηρούσε την αρχιτεκτονική της. Μετά το πρώτο έτος δημοσιονομικής επέκτασης, ως άμεση απάντηση στη συρρίκνωση του ιδιωτικού τομέα, επιβλήθηκαν αυστηρά περιοριστικές δημοσιονομικές πολιτικές στις χώρες της «περιφέρειας». Όπως αναμενόταν, η Ευρωζώνη σημείωσε πρωτοφανή άνοδο ανεργίας, τόσο σε ένταση όσο και σε διάρκεια, σε σύγκριση με τις χώρες της Ε.Ε., που δεν ανήκουν στην Ευρωζώνη. Από το 2007 έως σήμερα, η ανεργία αυξήθηκε δραματικά, ενώ παράλληλα στις Η.Π.Α. άρχισε να μειώνεται από το 2010.

Από το σοκ που προκάλεσε η χρηματοπιστωτική κρίση το 2008, η αντίδραση στις δυο ενώσεις / ομοσπονδίες ήταν διαφορετική. Στις Η.Π.Α., η μεγάλη αύξηση των κυβερνητικών δαπανών πραγματοποιήθηκε σε ομοσπονδιακό επίπεδο, ενώ στην Ευρωζώνη συνέβη σε επίπεδο κρατών μελών, με σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών. Ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη οι δημοσιονομικές πολιτικές ήταν ουσιαστικά επεκτατικές, για να εξουδετερώσουν τη συρρίκνωση, άλλα αναγκάστηκαν να υιοθετήσουν έντονα

περιοριστικές δημοσιονομικές πολιτικές. Αυτή η δυναμική έχει ενισχύσει τις αποκλίσεις εντός της Ο.Ν.Ε., αντί να τις μειώσει. **(βλ. 3^ο και 4^ο Πλάνο Διδαχής Ευρωπαϊκής Οικονομίας και βιβλιογραφία 2^{ης} στα σεμινάρια που διεξάγονται στο Ειδικό Κέντρο Διαγωνισμών Δημοσίου ΑΝΕΛΙΞΗ, στην ενότητα Μικροοικονομική –Μακροοικονομική και Δημόσια Οικονομική)**

3^ο ΕΡΩΤΗΜΑ:

Η συζήτηση για την χαλάρωση του ΣΣΑ, εδράζεται στην απουσία κοινών δημοσιονομικών μηχανισμών εξισορρόπησης των μακροοικονομικών διαταραχών στην Ε.Ε.. Απουσιάζει ο κοινός προϋπολογισμός, όπου θα μπορούσε να ανακατανεμίσει πόρους στο εσωτερικό των χωρών για την αντιμετώπιση των ελλειμμάτων και αμοιβαιοποίηση του δημόσιου χρέους μεταξύ των μελών, την ίδια στιγμή όπου δεν υπάρχουν οι προβλέψεις για την άριστη νομισματική περιοχή. Εδώ αναφερόμαστε στα επιχειρήματα υπέρ των δημοσιονομικών κανόνων (ηθικός κίνδυνος, αποτελεσματικότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών) και στα επιχειρήματα κατά (έλλειψη ευελιξίας, ανάγκη εξαίρεσης επενδυτικών δαπανών η κοινωνικών δαπανών, η νομισματική ένωση δεν αυξάνει αυτομάτως την δημοσιονομική πειθαρχία, ελλιπής επιστημονική βάση των κανόνων, ανάγκη άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής για την αντιμετώπιση των υφέσεων κ.ο.κ.).

Τα αυξανόμενα επίπεδα ανεργίας, σύμφωνα με όσα έχουμε κάνει κατά την διάρκεια των μαθημάτων μας για την μακροοικονομική μπορούν να εξηγηθούν είτε από τις λεγόμενες δυσκαμψίες στις αγορές εργασίας ή από την επίδραση των πολιτικών λιτότητας, που επιδιώκουν περιοριστικές δημοσιονομικές πολιτικές, καταστέλλοντας τη συνολική ζήτηση, σε μια εποχή που ο ιδιωτικός τομέας δεν είναι σε θέση να την υποκαταστήσει.

Η εσωτερική υποτίμηση, που εφαρμόζεται στην «περιφέρεια» στοχεύει στην μείωση των ελλειμμάτων μέσω της συμπίεσης των μισθών και της ανεργίας.

Αυτό συμβάλλει στη συρρίκνωση της εγχώριας ζήτησης, που αντικατοπτρίζεται στην πτώση των εισαγωγών σ' όλες τις χώρες, αφήνοντας τις καθαρές εξαγωγές ως τη μοναδική

πηγή ανάπτυξης. Όλο αυτό έχει οδηγήσει την Ο.Ν.Ε. σε έναν παρατεταμένο αποπληθωρισμό.

Η αρχιτεκτονική της Ο.Ν.Ε. εξουδετέρωσε αρχικά τις δυο βασικές ελλείψεις, την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και τη δημοσιονομική ικανότητα. Η πρώτη εκπληρώθηκε μόνο σε μια περιορισμένη έκταση κατά την έναρξη της ευρωζώνης, αλλά συνέχισε να βελτιώνεται τα επόμενα χρόνια. Το δεύτερο, αντίθετα, εξακολουθεί να μην υφίσταται ακόμα και σήμερα. Ο λεγόμενος «ιδιωτικός ασφαλιστικός δίαυλος» διοχετεύει το πλεόνασμα των αποταμιεύσεων σε ευρώ του «πυρήνα», μέσω θεαματικής αύξησης των ροών κεφαλαίων, στις πιστωτικές αγορές της «Περιφέρειας», που τροφοδοτεί την πιστωτική άνθηση και τις φούσκες των τιμών των περιουσιακών στοιχείων. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση του ιδιωτικού χρέους στην «περιφέρεια» και την έκθεση των τραπεζών. Το όλο σύστημα βασίστηκε στην αξιοπιστία και τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών.

Το κόστος της προσαρμογής, μετά την κρίση, είχε σημαντικές επιπτώσεις κυρίως στην εργασία, με συνέπεια μεγαλύτερη και μακροπρόθεσμη ανεργία στην Ευρωζώνη, σε σχέση με τις χώρες εκτός Ευρωζώνης και τις Η.Π.Α. Αυτό μπορεί να μετριαστεί σταδιακά στο μέλλον από μια αύξηση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού εντός της Ευρωζώνης.

Η έλλειψη κοινής δημοσιονομικής ικανότητας, ωστόσο, συνεπάγεται, ότι δεν θα υπάρξει μηχανισμός για να αντισταθμίσουν οι χώρες αυτές την απώλεια του πιο εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού τους και τη διάβρωση των φορολογικών τους βάσεων. Η φτώχεια των χωρών αυτών θα αυξηθεί παράλληλα με την αύξηση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού. Η εσωτερική υποτίμηση σε ελλειμματικές χώρες, όχι συνοδευόμενη από επεκτατικές πολιτικές στις χώρες με πλεόνασμα, φέρνει ήδη τεράστιες κοινωνικές και οικονομικές αποκλίσεις μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης.

Άρα το ΣΣΑ χρειάζεται μεταρρύθμιση. (βλ. 3^ο και 4^ο Πλάνο Διδαχής Ευρωπαϊκής Οικονομίας και βιβλιογραφία 3^{ης} και 4^{ης} συνάντησης στα σεμινάρια που διεξάγονται στο Ειδικό Κέντρο Διαγωνισμών Δημοσίου ΑΝΕΛΙΞΗ, στην ενότητα Μικροοικονομική – Μακροοικονομική και Δημόσια Οικονομική)

Νίκος Θωμόπουλος

Αλέξανδρος Μητρόπουλος

Οικονομολόγοι

